

BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ (BÖTE) BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜMLERİNE YÖNELİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Meltem KURTOĞLU ERDEN¹
Prof. Dr. Süleyman Sadi SEFEROĐLU²

Anahtar Sözcükler

BÖTE bölümü,
geleceğe yönelik bakış
açısı, beklentiler,
bilişim teknolojileri,
FATİH projesi, içerik
analizi

Özet

Bu çalışmanın amacı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerin bölümlerine yönelik bakış açılarını ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak desenlenmiştir. Çalışma kapsamında BÖTE bölümü 3. sınıfında okutulan Enformasyon Tasarımı dersine devam eden öğrencilerin hazırladıkları görsel materyaller içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Öğrenciler tarafından oluşturulan 58 adet görsel materyal analiz edildiğinde bu görsellerde ele alınan konuların 8 ana tema altında toplandığı görülmüştür. Öğrencilerin hazırladıkları görsel materyallerin “BÖTE Bölümü mezunlarının atamalarında yaşanan sıkıntılar” ve “Bilişim Teknolojileri derslerinin kaldırılması” gibi konularda yoğunlaştığı görülmüştür. Ayrıca FATİH Projesi kapsamında hazırlanan materyallerin sayısının fazla olması da göze çarpan bir diğer unsurdur. Öte yandan öğrencilerin büyük çoğunluğunun geleceğe yönelik olumsuz bakış açılarını hazırladıkları materyallere yansıtıtları gözlenmektedir.

EXAMINATION OF DEPARTMENT OF COMPUTER EDUCATION AND INSTRUCTIONAL TECHNOLOGY STUDENTS' PERCEPTION TOWARDS THEIR DEPARTMENT'S FUTURE

Keywords

CEIT department,
perception about
future, expectations,
information
technologies, FATİH
Project, content
analysis

Abstract

The purpose of this study is to investigate Computer Education and Instructional Technology Department (CEIT) students' perception about their department's future. Data was analyzed using content analysis method. After analyzing 58 visual materials, which were prepared by the students who enrolled a course called Information Design, 8 main themes were formed. The most used theme was about the problems CEIT graduates faced, including “not being appointed as IT teachers by the Ministry of Education” and “the cancellation of IT courses offered in schools”. Many participants also developed visuals about FATİH Project and their role as CEIT graduates in that project. In addition, it was also seen that students' perceptions about their future tend to be negative which they reflected in the visuals they prepared.

---

¹ Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Uşak. e-Posta: meltem.kurtoglu@usak.edu.tr

² Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Beytepe-Ankara. e-Posta: sadi@hacettepe.edu.tr

1. GİRİŞ

1998 yılında Yüksek Öğretim Kurulu tarafından, Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırıldığı bir programı uygulamaya konulmuştur. Bu program çerçevesinde Eğitim Fakültelerinde bazı lisans programları kapatılıp, bazı yeni programlar açılmıştır (YÖK, 2007). Bu yeniden yapılanma sürecinde açılan bölümlerden birisi de Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümüdür. Kurulduğu ilk yıllarda 15 tane üniversitede eğitim öğretime başlayan bölümün, günümüzde çok sayıda üniversitenin Eğitim Fakültesi bünyesinde yer almakta olduğu görülmektedir (Altun & Ateş, 2008; ÖSYM, 2012).

BÖTE bölümleri kurulduğunda bölümlere yüklenen ilk işlev ilk ve orta öğretimde görev yapacak, bilişim teknolojileri öğretmenleri yetiştirmek olarak ifade edilmiştir (Şahin, 2010). Buna ek olarak bölümün diğer bir amacının da öğrencilerin pedagojik düzeyine ve müfredata uygun öğretim materyali ve eğitim yazılımı tasarlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme alanlarında donanımlı bilgisayar destekli öğretim uzmanları yetiştirmek olduğu da söylenebilir (Seferoğlu, 2007). Öte yandan, çalıştıkları eğitim kurumunda, öğrencilere bilgisayar okuryazarlığı becerileri kazandırmalarının yanında, öğrenme-öğretme sürecinde teknolojinin etkin olarak kullanımını yaygınlaştırmaları da BÖTE mezunlarından beklenen görevler arasında sayılabilir.

İlk mezunlarını 2002 yılında veren BÖTE bölümünün, yukarıda bahsedilen becerilerden çok daha fazlasını mezunlarına kazandırmakta olduğu söylenebilir. Bölümden mezun olan öğretmen adayları üniversitelerde akademisyen, devlet ve özel okullarda teknoloji danışmanı, eğitim programı danışmanı, eğitim teknoloğu ve öğretim teknoloğu olarak çalışabilmektedirler (Altun & Ateş, 2008; Şahin 2010). Bunlara ek olarak, bazı mezunlar "internet ortamları tasarımından görsel uzaktan eğitim tekniklerine, eğitim yazılımı tasarımından her türlü öğretim materyali üretimi"ne kadar yoğun bir ihtiyacın gözlendiği bilişim sektörüne nitelikli elemanlar olarak katkıda buldukları da söylenebilir.

BÖTE Bölümü mezunlarının, mezun oldukları zaman, hangi ünvanla (öğretmen, memur, akademisyen, teknolog, öğretim tasarımcısı, sistem yöneticisi, vb.), hangi iş alanında (eğitim, bilişim, tasarım) çalışacakları konusunda yaşadıkları birtakım karmaşıklıkların olması da bölümün yaşadığı başka bir sıkıntı olarak gösterilebilir. Karataş (2010) ile Kurtoğlu ve Seferoğlu (2012), yaptıkları çalışmalarda BÖTE bölümü öğrencilerinin mesleklerine ilişkin zihinlerinin karışık olduğunu, bölümleri ile ilgili olarak kendilerine bir yol çizemediklerini ve bölümleri ile ilgili bir kavram kargaşasına düştüklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler kendilerinin sırasıyla, web/grafik tasarımcısı, teknik destek elemanı, öğretmen, yazılımcı, öğretim teknoloğu, danışman, uzaktan eğitim uzmanı, proje geliştirme uzmanı ve proje yöneticisi vb. olarak görebileceklerini belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise bireylere mezun olduktan sonra nasıl bir görevde yer almak istedikleri sorulduğunda, bireyler gelecekleri ile ilgili kaygı duyduklarını ve kararsız olduklarını ifade etmişlerdir (Eşel, Kaya, Kurt & Ünal, 2012).

Mezun olan öğretmen adaylarının zihinlerinde birtakım karışıklıklar söz konusu iken, 2007 yılında yapılan bir değişiklikte Bilişim Teknolojileri dersleri seçmeli ve notu olmayan bir ders haline getirilince (MEB, 2008), bilişim teknolojileri öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı gözündeki etkililiği de giderek azalmıştır. Son yıllarda ise öğrencilerin temel bilgisayar becerilerine sahip olarak okula geldikleri varsayımıyla, BT derslerinin ilk ve orta öğretim okullarından tamamen kaldırılması söz konusu olmuştur. Programlara konduğu ilk yıllarda zorunlu, notlu ve kredili olan ders, zaman içinde seçmeli, notsuz ve kredisiz hale getirilince bu dersi veren öğretmenlere de gerek duyulmamaya başlanmıştır. Bu düşüncenin ve bu düşünceden hareketle gerçekleştirilen uygulamaların bir sonucu olarak da MEB son yıllarda BÖTE mezunlarını Bilişim Teknolojileri öğretmeni olarak çok kısıtlı sayıda atamaktadır (MEB, 2010).

2010 yılında yapılan duyuruyla büyük heyecan uyandıran FATİH projesinin uygulanması sürecinde Bilişim Teknolojileri öğretmenlerine önemli sorumluluklar verileceği beklentisi hâkim olmaya başlamıştır. Ancak proje başladıktan sonraki aşamalarda, BÖTE mezunları lehine herhangi bir olumlu gelişmenin olmadığı da dikkati çekmiştir. Fakat 2013 yılında Bilişim Teknolojileri dersleri tekrar zorunlu hale getirilerek, BÖTE mezunlarının atanma sayıları kısmen de olsa artırılmıştır (TTK, 2013).

Yukarıdaki açıklamaları göz önünde bulundurarak, BÖTE bölümü öğrencilerinin gelecekle ilgili farklı duygular (belki çoğunlukla karamsarlıklar) yaşadıkları sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu bağlamda, bu çalışmada BÖTE bölümlerinde öğrenim görmekte olan üçüncü sınıf öğrencilerinin bölümlerinin geleceğine yönelik bakış açılarının ne olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bu amaçla BÖTE bölümünde verilen bir ders kapsamında 3. sınıf öğrencilerine "BÖTE'linin geleceğe bakış açısı nedir? ve BÖTE'liler bölümlerinin geleceğine yönelik ne düşünüyor?" soruları yöneltilerek öğrencilerden düşüncelerini ifade edecek şekilde birer görsel materyal (broşür-poster) tasarımları istenmiştir.

Bu amaçla araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- BÖTE bölümünde öğrenim görmekte olan 3. Sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik bakış açısı nasıldır?
- BÖTE bölümünde öğrenim gören 3.sınıf öğrencilerinin bölümlerinin geleceğine yönelik düşünceleri nasıldır?
- BÖTE bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hazırladıkları materyaller hangi konularda yoğunlaşmaktadır?
- BÖTE Bölümü öğrencilerinin bölümlerine yönelik algısı nasıldır?

2. YÖNTEM

Çalışmanın araştırma modeli nitel araştırma yöntemleri temel alınarak desenlenmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman

incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı ve görsel materyallerin ve malzemelerin analizini de kapsayabilir. Doküman incelemesi diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı çalışmalarda ek bilgi kaynağı olarak kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilirliği araştırmanın problemine bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Örneğin eğitimle ilgili bir çalışmada ders kitapları, program, müfredat, öğrenci rehberlik kayıtları, okul içi ve dışı yazışmaların yanı sıra ünite ve ders planları, öğretmen dosyaları, öğrencilerin sınavları ve öğrenciler tarafından hazırlanan ders ödevleri de veri kaynağı olarak kullanılabilir (Bogdan & Biklen, 1992; Goetz & LeCompte, 1984: Akt: Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu çalışmada da öğrenciler tarafından bir ders kapsamında hazırlanmış olan görsel materyaller veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

2.1. Çalışmanın Bağlamı ve Süreç

Bu çalışmanın amacı BÖTE bölümünde öğrenim görmekte olan üçüncü sınıf öğrencilerinin bölümleri ile ilgili geleceğe yönelik bakış açılarını ve düşüncelerini ortaya çıkararak bölümlerine yönelik algılarını belirlemektir. Bu amaçla, Eğitim Fakültesi BÖTE bölümünde 2011-2012 bahar öğretim döneminde açılan "Enformasyon Tasarımı" dersi kapsamında öğrencilerden düşüncelerini ifade edecek şekilde birer görsel materyal tasarımları istenmiştir. Enformasyon tasarımı dersi 2 saati kuramsal, 1 saati uygulama şeklinde yürütülen bir derstir. Bu ders kapsamında, bilginin tanımı ve tasarımı, veri-bilgi kavramları arasındaki ilişki, bilginin etkili kullanımı gibi konular üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, bilginin görselleştirilmesi, bilgiyi düzenleme, bilginin yapılandırılması, bilginin kullanılabilirliği, bilgiyi dikkat çekici hale getirme sürecinin temel unsurları, bilginin aktarılmasında kullanılan araçlar, bilginin sunum şekilleri, bilginin sunulduğu ortamların tasarımı, günlük yaşamdan bilginin tasarımıyla ilgili somut örnekler gibi konular da işlenmektedir. Dersin kuramsal kısmı öğretim elemanları tarafından derslik ortamında yürütülürken uygulama kısmı ise laboratuvar ortamında yürütülmektedir. Bölümdeki teknik olanaklar incelendiğinde, uygulamalı dersler için iki tane bilgisayar laboratuvarının olduğu görülmektedir. Her laboratuvarda 20 tane bilgisayar bulunmaktadır. Bu nedenle laboratuvar derslerinde öğrenciler iki gruba ayrılmaktadırlar. Laboratuvar derslerinde her öğrenciden kuramsal kısımda anlatılan konulara yönelik olarak belirlenen temada bir etkinlik yapması beklenmektedir.

Dönemin ikinci yarısı, günlük yaşamda karşılaşılan durumların görselleştirilmesi konularını içermektedir. Bu nedenle bu haftalarda öğrencilerden geleceğe yönelik bakış açılarını ve algılarını ortaya koymalarını isteyen görsel materyaller (poster, broşür, afiş gibi) tasarımları istenmektedir. Bu kapsamda bakış açılarını ortaya koyarken, hem gelecekle ilgili beklentilerini hem de bölümleri ile ilgili sıkıntılarını, gelecek kaygılarını, vb gibi durumları ortaya koyabilecekleri belirtilmiştir. Yine bu kapsamda öğrencilere "BÖTE'nin geleceğe bakış açısı nedir? ve BÖTE'liler bölümlerinin geleceğine yönelik ne düşünüyor?" soruları yöneltilmiştir.

Öğrencilere yöneltilen bu sorularla ilgili olarak bir sonraki haftaya kadar geleceğin kendileri için ne ifade ettiğini belirtebilecekleri konu seçimleri yapmaları ve bunu yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir. İkinci hafta öğrenciler belirledikleri bu konu hakkında, neden bu konuyu seçtikleriyle ilgili bir metin hazırlamışlardır.

Ders süresince sınıf ortamında bütün konu önerileri tartışılmış ve böylece her bir öğrencinin inceleyeceği konuyla ilgili olarak geliştireceği görsel hakkında açık bir fikrinin oluşması sağlanmıştır. Üçüncü hafta öğrenciler konularına dair görsellerini hazırlamaya başlayarak derse gelmişlerdir. Yine sınıf ortamında görsellerle ilgili olarak bütün öğrenciler birbirlerinin hazırlamaya başladıkları materyallerle ilgili düşüncelerini paylaşmış, bu arada ders sorumluları tarafından da öğrencilere çalışmalarıyla ilgili dönütler verilmiştir. Dördüncü ve son hafta ise öğrenciler görsel materyallerini sonlandırmış olarak derse gelmişlerdir. Her öğrenci, kendisine verilen 10 dakikalık sürede hazırlamış olduğu görsel materyalle ilgili bir sunum yapmıştır. Böylece dört haftanın sonunda bütün öğrenciler görsel materyallerini hazırlamış ve sınıf ortamında sunmuş olarak bu etkinliği tamamlamışlardır.

2.2. Katılımcılar

Bu araştırmanın çalışma grubunu Eğitim Fakültesi, BÖTE bölümünde 3. sınıfın bahar döneminde (6. yarıyıl) okutulan Enformasyon Tasarımı dersine kayıtlı 61 öğrenci oluşturmaktadır. Derse devam eden 61 öğrenci bu çalışma kapsamındaki materyalleri hazırlamışlardır. Üçüncü sınıfa geldiklerinde öğrenciler bölüme yönelik kuramsal ve uygulamalı derslerin büyük bir kısmını almış olarak hem öğretmenliğe bir adım daha yaklaşmış oluyorlar hem de bölüme yönelik farkındalık düzeyleri artmaktadır. Bu yüzden çalışmanın üçüncü sınıf öğrencileri ile yürütülmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

2.3. Veri Analiz Süreci

Doküman incelemesi yapılırken verilerin analiz süreci belirli aşamalar halinde yapılmaktadır. Forster (1995) bu aşamaları, "dokümana ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma" olarak belirlemiştir. Bailey (1982) ise dokümanların tek başına veri kaynağı olarak kullanılacağı durumlarda dokümanların dört aşamada analiz edilebileceğini belirterek bu aşamaları, "analize konu olan örneklemden veri seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırma" şeklinde sıralamıştır (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada örnekleme öğrencilerin hazırladıkları görsel materyaller oluşturmaktadır. Kategoriler, görsel materyaller araştırmacılar tarafından incelendikten sonra ortaya çıkmıştır. Analiz birimi ise her bir görsel materyalin içeriği olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin, geleceğe yönelik bakış açılarını ortaya koymaya çalıştıkları görsel materyaller içerik analizi yöntemlerinden tematik analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, bazı araştırmacılar (Krippendorf, 1984) tarafından yazılı veya resimli bir belgeden araştırmacı tarafından incelenen mesajların nicelleştirilmesi olarak tanımlanırken bazı analizciler tarafından da incelenen

materyallerin belli ölçütlere göre sınıflandırılması amacı ile kullanılabilen bir yöntem olarak ele alınmaktadır.

İçerik analizinin öznesi röportajlardan haberlere, televizyon ve radyo programlarından çizgi filmlere, fotoromanlardan kartpostallara, kişilerarası konuşmalardan reklam mesajlarına, anket görüşmelerinden grup tartışmalarına, müzik parçalarından afiş ve posterlere dek tüm iletişim biçimleri olabilmektedir (Mayring, 2009). İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl & Aslan, 2001). İçerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konulduğu bir araştırma tekniği olarak da tanımlanabilir. Bu yorumlar, mesajın göndereni, mesajın kendisi ve mesajın alıcısı hakkındadır (Weber, 1989).

Tematik analiz tekniğinde, araştırmacılar tarafından yapılan kodlar arasındaki ortak yönler bulunarak toplanan veriler tematik olarak kategorize edilir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Tematik analiz, araştırmacıların, insanları, olayları ve durumları anlamalarını kolaylaştıran, gözlemlerin doğruluğunu artıran sistematik bir yolla bilginin çeşitli türlerini kullanmalarını sağlayan bir yöntemdir. Tematik analiz yaşam öykülerinde, röportajlarda, açık-uçlu makalelerde, kişisel mektuplarda; şarkı, edebiyat, folklor, ilahi gibi tarihsel belgelerde ve görsel malzemelerde kullanılabilir (Boyatzis, 1998). Öte yandan tematik analiz, verileri kullanarak, temaların belirlenmesinde, analiz edilmesinde ve örüntülerin raporlaştırılmasında kullanılabilen bir yöntem şeklinde de tanımlanabilir. Tematik analiz ayrıca, belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesini ve ardından bu birimlerin belirli ölçütlere göre kategoriler halinde gruplandırılması (Bilgin, 2006) şeklinde de değerlendirilebilir.

Bu çalışmada, ilk olarak öğrenciler tarafından oluşturulan 61 tane görsel materyal, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. Bu materyallerden 3 tanesi konu ile ilgili olmadığından çalışmaya dahil edilmemiştir. Daha sonraki aşamada materyallere sıra numaraları verilmiştir. Bu numaralandırma işleminden sonra, görsel materyaller her araştırmacı tarafından tek tek incelenerek vermek istedikleri mesajlar bağlamında kodlanarak kategoriler belirlenmiştir.

Her bir araştırmacı tarafından kodlamaları ayrı ayrı yapıldıktan sonra, karşılaştırma yapılarak farklılıklar incelenmiştir. Farklılıkların nelerden kaynaklandığı üzerinde tartışıldıktan ve incelemeler tekrar yapıldıktan sonra, gerekli değişiklikler yapılarak kategorilere son hali verilmiştir.

Araştırmacılar tarafından yapılan kodlamadan sonra, geçerliği ve güvenilirliği sağlayarak çalışmanın inandırıcılığını artırmak amacıyla, 2 tane alan uzmanından ve 1 tane de farklı alandan uzmandan kategorilerle ilgili görüş alınmıştır. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda kategorilere son şekli verilmiştir. Sonraki aşamada ise uygun olan durumlarda veriler sayısal hale getirilerek sunulmuştur. Son olarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

2.4. Araştırmacının Rolü

Bu çalışmada, araştırmacılar araştırmacının yapıldığı bölümde, öğretim elemanı olarak görev yapmaktadırlar. Ayrıca, araştırmacının yürütüldüğü dersin sorumlusudurlar.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında öğrenciler tarafından 61 tane görsel materyal geliştirilmiştir. Bu materyallerden 3 tanesi konu ile bağlantılı bulunmadığı için değerlendirme dışı bırakılmıştır. Böylece incelenen materyal sayısı 58 olmuştur. Değerlendirilen bu materyallerden elde edilen bulgular sunulurken ilk olarak materyallerde kullanılan ve araştırmacılar tarafından kodlanan temaların sıklıkları ve kullanılan temaların açıklamaları verilmiştir. Daha sonra da oluşturulan temalar ve temalardaki alt başlıklar sunulmuştur.

3.1. Materyallerde Kullanılan ve Kodlanan Temalar

Öğrenciler tarafından oluşturulan 58 görsel materyal analiz edilmesi sürecinde araştırmacılar tarafından toplam 8 ana kategori oluşturulmuştur. (Bkz. Tablo-1)

Tablo-1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin en fazla materyal hazırladığı konular, BÖTE bölümü mezunlarının atanma sayıları ve BT derslerinin kaldırılması (20 Materyal), FATİH Projesi ve BÖTE Bölümü mezunları (12 Materyal) olmuştur. En az materyal hazırlanan konular ise BÖTE mezununa toplumun bakış açısı (3 Materyal) ve BÖTE ve gelecek (3 materyal) olmuştur.

Tablo-1 Görsel Materyallerin Ana Kategorileri ve Sayısı

Görsel Materyallerin Ana Temaları	Görsel Materyal Sayısı	
	f	(%)
1. BÖTE Bölümü mezunlarının atanma sayılarının azlığı ve Bilişim Teknolojileri dersinin kaldırılması	20	%34
2. FATİH Projesi ve BÖTE Bölümü mezunları	12	%19
3. BÖTE Bölümü mezunun sahip olacağı ünvanlar ve çalışacağı iş alanları	7	%12
4. BÖTE Bölümündeki derslerin zorluğu ve projelerin yoğunluğu	6	%10
5. Öğrencilerin BÖTE bölümüne geldikten sonraki değişimleri	4	%7
6. BÖTE Bölümü mezununun atandıktan sonra yaşayacağı sıkıntılar	3	%6
7. BÖTE mezununa toplumun bakış açısı	3	%6
8. BÖTE ve gelecek	3	%6
Toplam	58	%100

3.2. Materyallerde Kullanılan Temalar

Temalar ile ilgili ayrıntılı bilgiler, en fazla materyal hazırlanan konudan en az materyal hazırlanan konuya doğru sıralanarak verilmiştir. En fazla materyal hazırlanan konunun BÖTE bölümü mezunlarının atanma sayılarının azlığı ve Bilişim Teknolojileri dersinin kaldırılması konusu olduğu görülmektedir. En az

materyal hazırlanan konular ise, BÖTE Bölümü mezununun atandıktan sonra yaşayacağı sıkıntılar, BÖTE mezununun çevresi tarafından algılanışı, BÖTE ve Gelecek konuları olmuştur.

3.2.1. BÖTE Bölümü Mezunlarının Atanma Sayılarının Azlığı ve Bilişim Teknolojileri Dersinin Kaldırılması

Öğretmen adayları tarafından hazırlanan materyaller incelendiğinde toplam 20 materyalde, BÖTE bölümü mezunlarının atanma sayılarının azlığı ve okullardaki Bilişim Teknolojileri derslerinin kaldırılması konularının işlendiği görülmüştür. İncelenen materyallerde, genellikle Milli Eğitim bakanının ve bakanın basın-yayın organlarına verdiği demeçlerin eleştirildiği gözlenmiştir. Materyallerde sıkça kullanılan "Eğitim Fakültesi mezunları da yeteneklerine göre iş bulsunlar", "öğrenciler zaten bilgisayar kullanmayı bilerek okula geliyor", "Öğretmen açığımız yok" ifadeleri bunlara örnek olarak verilebilir. Analizlerde ayrıca Milli Eğitim bakanının "öğrenciler zaten bilgisayar kullanmayı bilerek okula geliyorlar" şeklindeki açıklamasının da öğrenciler tarafından en fazla eleştirilen ifade olduğu anlaşılmıştır. Öğretmen adaylarının, hazırladıkları materyallerle ilgili olarak yaptıkları açıklamalardan birkaç örnek aşağıda verilmektedir:

" Bir öğrenci, internet karşısında "aradığımı bulamıyorum" diye isyan ediyor. Bilişim teknolojileri dersi kaldırılıyor- öğrencilerin çoğu ne yazık ki temel düzeyde internet kullanımını bilmemekte dirler ancak MEB, BT dersini gereksiz bulduğu için kaldırmayı planlıyor."

"Bir BÖTEci uyuyor ve rüyasında aksakallı bir dede görüyor. Dede küçük bir çocuğa bak evladım sana bildiğim her şeyi öğreteceğim diyor. Çocuk da evet evet her şeyi öğrenmek istiyorum diyor. Dede internete gir bitti diyor. Altında da çocuklar nasılsa bilgisayar kullanmayı biliyor yazıyor."

"3 tane öğretmen kendi aralarında konuşuyorlar, Türkçe öğretmeni, 'öğrenciler benim dersimde çok başarılılar sınavlardan yüksek not alıyorlar' diyor. Matematik öğretmeni 'Matematikte başarısızlar düşük not alıyorlar' diyor. Bilişim Teknolojisi öğretmeni ise 'benim öğrencilerimin başarısını ölçebileceğim bir sınav bile yok' diyor ve 'bu dersin diğerlerinden farkı ne?' sorusunu soruyor en başta."

Öğretmen adayları buna ek olarak, materyallerde BÖTE bölümü mezunlarına verilen kadro sayısını az bulduklarını ifade ederek atanma umutlarını yitirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, kendileri ve bölümleri açısından geleceğe yönelik olumsuz düşüncelere sahip olduklarını belirtmişlerdir. BÖTE mezunu öğretmen adayları, gelecekle ilgili olumsuz düşüncelere sahip olmalarında en önemli etmenlerden biri olarak, önceleri kredili ve zorunlu bir ders olan Bilişim Teknolojileri dersinin zamanla seçmeli ve kredisiz hale getirilmesini ve daha sonra dersin tümüyle kaldırılması durumunun söz konusu olmasını göstermişlerdir.

3.2.2. FATİH Projesi ve BÖTE Bölümü Mezunları

Öğretmen adayları tarafından hazırlanan materyallerde üzerinde en fazla durulan konulardan bir diğeri de FATİH projesi olmuştur. Öğretmen adayları toplam 12 materyalde FATİH projesine değinmişlerdir. Materyallerde, "BÖTE mezunları için

Pandoranın kutusu açıldı, içinden FATİH projesi çıktı”, “Tehlikenin farkındayız!”, “FATİH’in yolu BÖTE’den geçer”, “Unutulan Fatihler”, “Bilişim teknolojileri öğretmenleri nerede?”, “Hep beraber el ele, FATİH projesine” şeklindeki sloganları kullanarak düşüncelerini görselleştirmişlerdir. Bu grupta hazırlanan görsel materyallerle ilgili olarak yapılan açıklamaların bir kısmı aşağıya alınmıştır.

“Ve okullarda tablet kullanılır, başlığı altında bir resim ve resimde yaşlı ve sinirli bir öğretmen tablet kullanan öğrencilere dönerek “Çocuklar teneffüs bitti kaldırın o oyuncakları derse başlıyoruz!” diyor. Geleceği görmek zor değil mi diye bir soruyla bitiyor”

“Güneş doğmuş fakat güneşin ışıkları FATİH projesini yansıtıyor. Bu esnada güneşi gören ağacın yaprakları teker teker dökülmüş. Altında ise Öğrenciler ve BÖTE’liler için fatih projesinin zararları yazıyor”

“İki tane karşılıklı platform var. Birincisinde BT öğretmenleri var ikincisinde ise FATİH projesi var. Birinciden ikinciye doğru BT öğretmenleri ellerindeki yapboz parçaları ile projeye doğru bir köprü oluşturuyorlar.”

“Sınıfta ellerinde tablet olan öğrenciler oturuyorlar. Tabletlerin hepsi hata vermiş durumda. Sınıfta ise sadece sınıf öğretmeni var ve ne yapacağını bilmez biçimde şaşkın şaşkın oturuyor.”

Öğretmen adayları hazırladıkları materyallerde genellikle FATİH projesindeki en önemli öğelerden birinin BÖTE bölümünden mezun olan öğretmenler olması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları materyallerde ayrıca, BÖTE mezunlarının içinde yer almadığı bir FATİH projesinin başarıya ulaşamayacağını, BÖTE mezunlarının projede bir köprü konumunda olduklarını ifade etmişlerdir. Buna ek olarak tablet kullanımı konusunda mevcut durumdaki öğretmenlerin öğrencilere yardım etme konusunda eksik kalacaklarını ve bu konuda başarısız olacaklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bunun sonucu olarak da tablet kullanımının öğrencileri olumsuz etkileyebileceği üzerinde durmuşlardır.

3.2.3. BÖTE Bölümü Mezununun Sahip Olacağı Sıfatlar ve İş Alanları

Öğretmen adayları tarafından hazırlanan 7 tane materyalde, bölümden mezun olduklarında hangi ünvanla, hangi iş alanında çalışacakları konusunda yaşadıkları karmaşaya dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Hazırlanan materyallerle ilgili olarak öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan birkaç örnek aşağıdaki şekildedir:

“Bir portakal parçası 9 dilime bölünmüş. Her dilimin içinde bir kavram yazılmış: yazılım, tasarım, özel sektör, web tasarımı, grafik, donanım, animasyon, öğretmen, öğretim görevlisi meslekleri. Her dilim bir meslektir ama yalnız BÖTEde yazıyor.”

“Bir çocuk elini çenesine koymuş düşünüyor ve ben neyim sorusunu soruyor. Balonların içinde hayallerim, umutlarım, ben öğretmenim, ben teknoloğum, beklentilerim, ben BÖTEliyim, ben eğitimciyim yazıyor. Daha sonra ise “ben neyim?” sorusunu soruyor.”

Hazırlanan materyallerde, “Neyim Ben?”, “Biz Kimiz?” “BÖTE her alana damlar!”, gibi soruları yönelterek ve bu sorulara “öğretmen, memur, öğretim tasarımcısı, grafik tasarımcısı, proje yöneticisi, ağ yöneticisi, teknoloğ, akademisyen...”

şeklindeki cevapları vererek mezun olunca hangi ünvanı alacaklarına dair bir karmaşa yaşadıklarını ifade etmeye çalışmışlardır. Bu karmaşanın da öğretmen adaylarının geleceğe yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip olmalarının en önemli nedenlerinden bir tanesinin mezun olduklarında atama sayılarının azlığından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmen olamayacaklarını düşünen öğretmen adayları, hangi meslek dalında, ne/ hangi sıfatla çalışacaklarını tam olarak bilemediklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında diğer bir nedenin de BÖTE bölümünün disiplinlerarası bir bölüm olması nedeniyle hemen hemen her alanla ilgisinin olmasından kaynaklandığını söylemek mümkündür

3.2.4. BÖTE Bölümündeki Derslerin Zorluğu ve Projelerin Yoğunluğu

Öğretmen adayları hazırladıkları 6 materyalde BÖTE bölümündeki derslerin çokluğuna ve zorluğuna değinerek mezun olmalarının kolay olmadığını ifade etmeye çalışmışlardır. "Hangisine yetişeceğim ben?" sorusunu sorarak birçok dersten aynı anda çok sayıda proje hazırlamak durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan "BÖTE'linin gücü toprak altında kalmasın!" diyerek hazırlanan görsel materyalde BÖTE bölümü öğrencilerinin ve BÖTE bölümü mezunlarının sadece biçimlendirme (format) yapmak, ağ yapılandırmak, donanım tamir etmek gibi görünen işleri yapmadıklarını göstermişlerdir. BÖTE mezunlarının bütün bu belirtilen işleri yapabilmesinin yanında, ADDIE ile öğretim tasarımı, web 2.0 araçları, Bloom taksonomisi, çoklu ortam tasarımı, rubrik oluşturma, yapılandırmacı kuram gibi eğitim-öğretim ile alakalı birçok ders aldıklarını ve bu konularda da yetkin olduklarını belirtmişlerdir. Hazırlanan materyallerden açıklamalı örnekler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

"Başlık bir BÖTE'linin dramını yansıtmaktadır. Bölümde aldıkları derslerin adı ve yapmak zorunda kaldıkları projeler var. Altta elinde bir kahve bardağı ile yorgun bir karakter var ve hangisine yetişeceğim ben diyerek isyan ediyor."

"Bir BÖTE'li uyuyor. Rüyasında dersleri ile ilgili balonlar var (php programlama, tasarım, e-öğrenme, uzaktan eğitim). Resmin üzerinde ise BÖTE'linin rüyalar zinciri yazıyor."

"BÖTE'linin zaman tüneli yapılmış. İlk sene okula gelen BÖTE'li üniversiteye kapak attık artık paso gezerim, partilere katılıyorum diye düşünür. Günler, aylar geçince aldığı dersler ve yapmak zorunda kaldığı projelerle yüzleşir ve kendisine şöyle der: Burada çalıştığım kadar YGS'ye çalışsaydım şimdi Oxford'da okuyordum!"

Sonuç olarak, öğretmen adayları, bölümde okutulan derslerden dolayı çok zorlandıklarını ve projelerin çok fazla olduğunu belirterek mezun olup olamayacakları konusunda şüphelerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca her derste projeler hazırlamak zorunda kaldıklarından, mezun olabilmek için diğer bölümlerde okuyan akranlarından çok daha fazla çaba sarf etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

3.2.5. BÖTE Bölümü Mezununun Atandıktan Sonra Yaşayacağı Sıkıntılar

Öğretmen adaylarının hazırladıkları 3 materyalde değindikleri bir diğer konu ise mezun olduktan sonra (eğer atanırlarsa) okula ilk gittiklerinde okul müdürünün ve etraftaki öğretmen arkadaşlarının onları bilgisayar tamircisi olarak algılamaları konusu olmuştur. "O, bir formatör", "O, bir bilgisayar tamircisi", "O, teknoloji ile ilgili her şeyden anlayan kişi," "O, önemsiz bir dersin öğretmeni", "O, eğlence dersinin öğretmeni" " Vee evet o bir BÖTE mezunu" şeklindeki cümlelerle atandıktan sonra yaşayabilecekleri olası durumları görselleştirmişlerdir. İşte bazı açıklamalardan örnekler:

"Görselde BÖTE mezunu ve atanmış bir öğretmenin yaşadığı sıkıntıları ifade eden cümleler var. O bir; "BT öğretmeni, web master, formatör, öğrencilerin ödev yapmalarına yardım eden kişi, bilgisayar tamircisi, teknoloji danışmanı, bilgisayar temelli ders materyali hazırlayan kişi, teknoloji ile ilgili her şeyden anlayan kişi, önemsiz bir dersin öğretmeni, bilgisayar sorunlarını çözen kişi, öğretmenlere ve halka bilgisayar kursu veren kişi, eğlence dersi görevlisi, okuldaki herkesi teknolojik gelişmelerden haberdar eden kişi, memur" ve toplamında ise "o bir BÖTE'li" yazıyor.

"Atanmış olan bir BÖTE'liye okulun ilk gününde okuldaki bir öğretmen "Hocam şu klavyeye bir bakıver!" diyor."

"Okul müdürü BÖTE'liyi azarlayarak "Önce benim bilgisayar tamir edilecek sonra derse başlanacak!" diyor."

Ayrıca BÖTE mezunu olarak atanmış olan bir Bilişim Teknolojisi öğretmenin okulun teknik danışmanı, teknoloji ile ilgili her türlü bilgiden sorumlu kişisi, web sayfası yöneticisi, eğitim materyali hazırlayan kişisi, vb. olarak algılanabileceğini de ifade etmişlerdir.

3.2.6. Öğrencilerin BÖTE Bölümüne Geldikten Sonraki Değişimleri

Bu çalışmanın katılımcıları olan öğretmen adayları BÖTE bölümüne geldikten sonraki değişimlerini konu alan 3 materyal hazırlamışlardır. Hazırladıkları materyallerde BÖTE bölümüne girdikleri ilk günden itibaren teknolojinin hayatlarının merkezinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kategori altında hazırlanan materyallerle ilgili açıklamalar aşağıdaki şekildedir:

"Bir BÖTE öğrencisinin bölümü hakkındaki algısının yıllara göre değişimi anlatılıyor 1. sınıfta "hacker olacağım"; 2. sınıfta "en iyisi programcı olayım"; 3. sınıfta "web tasarımcılığı da fena değilmiş"; 4. sınıfta "KPSS'ye çalışayım da öğretmen olayım". Mezun olduktan sonra da "Atanamadık bari bir internet cafe açayım."

"BÖTE'ye ilk kayıt yaptırdığı gün gözleri ışıldayan ve sevinçli olan bir öğrenci bölümü bitirdikten sonra bilgisayara doğru bir örümcek ağı geliştirip iskelete dönüşmüş."

"Görsel bir BÖTE'linin hayatını anlatıyor. İlk resimde çocuğuna ram ve hard disk anlatan bir baba var. Daha sonra babası çocuğunu yemeğe bilgisayardan yazarak çağırıyor. Son olarak anne babaya "çocuklarıyla ilgilen" diyor. Baba ise "resimlerinden ikon yaptım işte" diyor."

Öğretmen adaylarının aldıkları dersler arttıkça, derslerin içerikleri farklılaştıkça ve zaman ilerledikçe gelecek planlarının farklılaştığı hazırlanan materyallerde görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayları günlük yaşamlarının hemen hemen her anını teknolojik deyimlerle ifade ettiklerini, sürekli teknolojik yeniliklerle iç içe olmak durumunda kaldıklarını ve bilgisayar başından kalkamadıklarını da hazırladıkları materyallerde göstermişlerdir. Ayrıca bölüme girdikleri ilk yıllarda farklı hayalleri varken, üst sınıflara geçtikçe, daha sonraki yıllarda farklı gerçeklerle karşı karşıya olduklarını belirtmişlerdir.

3.2.7. BÖTE Mezununa Toplumun Bakış Açısı

İncelenen 3 materyalde öğretmen adayları yakın çevrelerinin ve toplumdaki insanların onlara nasıl baktıklarını ifade eden görseller hazırlamışlardır. Hazırlanan görsel materyallerde, BÖTE bölümünde öğrenim görenlerin, arkadaşları tarafından "Bilgisayar Tamircisi-Bilgisayarla ilgili her türlü bilgiyi bilmek zorunda olan kişi, bilgisayar kurdu", ailesi tarafından "öğretmen", medya tarafından "FATİH projesinin bir bileşeni", kendisi tarafından "kodlarla uğraşmak ve bilgisayar dolu bir odada çalışan biri" şeklinde algılandığını düşündüklerini belirtmektedirler. Ancak gerçekte olanın ise "bilgisayar başında uyuyakalmış bir iskelet ve atanamamış bir öğretmen" olduğunu eklemiştir. Hazırlanan posterlerden biri aşağıdaki şekilde tanımlanabilir:

"Poster 4 bölüme ayrılmış. İlk resimde "Arkadaşlarımdan düşündüğü" yazısı var. Resimde "bilgisayar tamircisi" var. İkinci bölümde "Ailemin düşündüğü" yazısı var. Burada "bilgisayar laboratuvarında bir öğretmen fotoğrafı" var. Üçüncü resimde "Medyanın düşündüğü" yazısı var. Bu bölümde FATİH projesi, bilişim teknolojileri ve MEB le ilgili bir karmaşa var. Dördüncü resimde "Gerçekte olan" yazıyor ve görselde bir bilgisayar başında uyuyakalmış bir iskelet var."

3.2.8. BÖTE ve Gelecek

Bu tema altında yer alan posterler geleceğin BÖTE bölümleri ile şekilleneceğinden bahsetmektedir. Gelecekte umudu olan öğrenciler tarafından hazırlanan 3 materyal bulunmaktadır. Öğretmen adayları, "Gelecek BÖTE ile çizilecek", "BÖTE varsa çözüm var", "Bize bırakın biz yaparız!" sloganları ile gelecekte hala umutlu olduklarını ifade etmeye çalışmışlardır. Hazırlanan materyallerle ilgili birkaç örnek aşağıdaki şekildedir;

*"Sistem ne olursa olsun gelecek BÖTE ile çizilecek!"
Sloganın altında da şu mesaj var: "5+3+3- 5+3+4-4+4+4"*

"Bize bırakın biz yaparız BÖTE varsa çözüm var!"

"Teknoloji adım adım hayatımızın her aşamasında!"

Öğretmen adaylarının geleceğe dair umutlu oldukları ve bölümlerinin önemine vurgu yapmak istedikleri görülmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, BÖTE bölümü 3.sınıf öğrencileri tarafından, bir ders kapsamında hazırlanan ve öğrencilerin bölümlerinin geleceğine yönelik düşüncelerini ifade ettikleri 58 görsel materyal içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Materyallerde en fazla üzerinde durulan konular, BÖTE Bölümü mezunlarının atanma sayısı ve Bilişim Teknolojileri (BT) dersinin kaldırılması teması ile ilgili konu olmuştur. Öte yandan en az üzerinde durulan konu ise 2 materyalde işlenen BÖTE mezununa toplumun bakış açısı/BÖTE mezunu ve çevresi tarafından algılanışı teması ile ilgili konu olmuştur.

Sanalan ve ark. (2010), yaptıkları çalışmada BÖTE bölümünün tercih edilmesinin en önemli sebeplerinden birisinin öğretmenlik mesleğinin öğrencilere cazip gelmesi olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenciler, öğretmen olmak istedikleri için bu bölüme geldiklerini, MEB'e atanmalarda sıkıntı olmadığını ifade ettiklerini ve gelecekte umutlu olduklarını belirtmişlerdir. Ancak son yıllarda meydana gelen değişmelerin öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerini değiştirdiğini söylemek mümkündür. BÖTE bölümü mezunlarının atanma sayısının azlığı, BT derslerinin seçmeli ve notsuz hale getirilmesi, milli eğitim bakanının "öğrencilerin okula bilgisayar bilerek geliyorlar" şeklindeki bakış açısı ise BÖTE bölümünde öğretime devam eden öğrencilerin geleceğe yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip olmalarına yol açtığı söylenebilir.

Atanma azlığından sonra en fazla gündeme getirilen konu ise FATİH Projesi ve bu projede BÖTE bölümü mezunlarının yeri ile ilgili konu olmuştur. Öğretmen adayları, projenin başarıya ulaşması için BÖTE mezunlarına projede daha fazla yer verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, tablet kullanımı konusunda öğretmenlerin sıkıntılar yaşayabileceklerini ve tablet kullanımının öğrencileri olumsuz etkileyebileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Hatırı sayılır miktarda kaynak ayırımının yapıldığı bu projenin hedeflerine ulaşılması durumunda ülkemiz eğitimine ciddi katkılarının olacağı söylenebilir (Akıncı, Kurtoğlu ve Seferoğlu, 2012). Ancak, projenin bileşenleri incelendiğinde projenin uygulanabilir olmasında başrol oynayacak en önemli öğelerden birinin öğretmenler olduğu ve BÖTE bölümünden mezun olan öğretmenlerin ise bu projede çok önemli bir yerde olmaları gerektiği söylenebilir.

BÖTE Bölümü mezunlarının mezun oldukları zaman, hangi ünvanla (öğretmen, memur, akademisyen, teknolog, öğretim tasarımcısı, sistem yöneticisi, vb.), hangi iş alanında (eğitim, bilişim, tasarım) çalışacakları konusunda yaşayacakları sıkıntılar ise öğretmen adaylarının üzerinde durdukları diğer bir önemli konu olmuştur. Karataş (2010), yaptığı çalışmada BÖTE bölümü öğrencilerinin mesleklerine ilişkin zihin haritalarının analizinin yapıldığı çalışmada bireylerin zihinlerinin karışık olduğunu, bölümleri ile ilgili kendilerine bir yol çizemediklerini ve bölümleri ile ilgili bir kavram kargaşasına düştüklerini ifade etmiştir. Öğrenciler sırasıyla, web/grafik tasarımcısı, teknik destek elemanı, öğretmen, yazılımcı, öğretim teknoloğu, danışman, uzaktan eğitim, proje geliştirme, proje yöneticisi vb. olarak görebileceklerini belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise bireylere mezun olduktan sonra nasıl bir görevde yer almak istedikleri

sorulduğunda, bireyler gelecekları ile ilgili kaygı duyduklarını ve kararsız olduklarını ifade etmişlerdir (Eşel, Kaya, Kurt & Ünal, 2012). Alanyazındaki çalışmaların bulgularının bu çalışmanın bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir.

Öğretmen adaylarının üzerinde durdukları bir diğerkonu ise, bölümdeki derslerin çokluğu ve zorluğu üzerine olmuştur. Her ders için proje hazırlamak zorunda kaldıkları için mezun olmaları için çok çaba harcadıklarını ve bu durumun onları zorladığını ifade etmişlerdir. Bölümde dersler genellikle proje tabanlı olarak yürütölmektedir ve öğrenciler zamanlarının çoğunu bilgisayar başında geçirmektedirler. Bu nedenle de öğrenciler okulda ve günlük yaşamda teknoloji ile sürekli iç içe olmak durumunda kalmaktadırlar. Öğretmen adayları BÖTE bölümünü kazandıkları ilk günden itibaren, günlük yaşamlarını dahi teknolojik deyimlerle ifade ettiklerini, sürekli teknolojik yeniliklerle iç içe olmak durumunda kaldıklarını, bilgisayar başından kalkamadıklarını belirten materyaller hazırlamışlardır. Dolayısıyla teknoloji yaşamlarının her anında vardır ve teknolojik yenilikleri takip etmek zorundadırlar.

Öğretmen adaylarının üzerinde durduğu bir diğerkonu ise mezun olduktan sonra (eğer atanırlarsa) okula ilk gittiklerinde okulun müdürünün ve okuldaki öğretmen arkadaşlarının çoğunun onları bilgisayar tamircisi olarak algılamaları konusu olmuştur. Ayrıca BÖTE mezunu olarak atanmış olan bir Bilişim Teknolojisi öğretmenin okulun teknik danışmanı, teknoloji ile ilgili her türlü bilgiden sorumlu kişisi olarak algılandığını da ifade etmişlerdir. Öğrenciler hazırladıkları materyallerde kendi branşlarının diğerkbranşlarla bir tutulmadığını ve öğretmen oldukları takdirde kendilerine önem verilmeyeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Elde edilen bu bulgular, Kıyıcı ve Kabakçı (2006) ile Tuncer'in (2011) yaptıkları çalışmaların bulguları ile de örtüşmektedir. Bu çalışmalarda, BÖTE bölümü öğrencilerinin öğretmen oldukları zaman çalışacakları ortamda kendilerine tamirci gözü ile ya da memur gözü ile bakılacağını düşündüklerini, aynı zamanda öğrenciler Türkiye'de kendi bölümlerine gereken önemin verilmediğini de ortaya koymuşlardır.

Öğretmen adayları BÖTE mezunu ve çevresinde algılanış biçimi ile ilgili hazırladıkları materyallerde, toplumun her kesiminin onlardan farklı beklentiler içerisinde olduğunu ama onların düşüncelerinin farklı olduğunu ifade etmeye çalışmışlardır. BÖTE bölümünün gelecekte en önemli bölümlerden biri olacağını düşünen öğretmen adayları ise gelecekte hala umudu olduğunu belirten öğretmen adayları olmuştur. "Sistem değişse de, yenilikler olsa da BÖTE varsa çözüm var" şeklinde bir sloganı benimsemişlerdir.

Genel olarak, BÖTE bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları bölümlerinin geleceğine pek parlak bakmasalar da gelecekte hala umutlu olduklarını söylemek mümkündür. BÖTE bölümündeki öğrencilerle yapılan çalışmalar incelendiğinde (Durdu & Yıldırım, 2005; Erdoğan, 2006; Altun & Ateş, 2008; Arıkan, 2009; Demirli & Kerimgil, 2009; Karataş, 2010; Berkant & Tuncer, 2011) yapılan çalışmalarda birtakım farklılıklar olsa da sonuçların birçoğu benzerlikler göstermektedir. Örneğin bazı çalışmalarda bölümdeki öğrencilerin geleceğe yönelik olumlu bakış açısına sahip olduğu ifade edilse de, son yıllarda

yapılan çalışmalarda bu sonucun olumsuz yönde değiştiği gözlenmektedir. Bunun en önemli nedeni de öğretmen atama sayılarının azalması, BT derslerinin seçmeli ve notsuz bir hale getirilmesi gösterilebilir. Öğretmen atamalarındaki sayının azalmasının yarattığı hayal kırıklığı, FATİH Projesi ile birlikte yerini bir umuda bırakmış olsa da, projede bugüne kadar gelinen nokta incelendiği zaman, BÖTE mezunları açısından somut bir gelişmenin yaşanmadığı söylenebilir (Kurtoğlu, Akıncı & Seferoğlu, 2012). Altun ve Ateş (2008), BÖTE öğrencilerinin mesleklerine yönelik kaygılar yaşadıklarını bu kaygıların da daha çok MEB'in yanlış uygulamalarından kaynaklandığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca bireylerin alanlarına karşı ne kadar dar bir bakış açısına sahip olduklarını ve bölümlerinden dolayı geleceklerine umutsuz baktıklarını ifade etmişlerdir.

BÖTE öğrencileri ve BÖTE mezunlarının en büyük sıkıntılarında biri ise çevrelerindeki birçok insan tarafından teknik eleman, bilgisayar ile ilgili her konuyu bilmekte olan kişi olarak algılanmak olduğu söylenebilir. Bu durum, BÖTE bölümünün önemini yeteri kadar vurgulanmamış olmasından ve bölümün amacının net olarak ifade edilmemesinden ve bölümün toplumdaki bireyler tarafından bilinmemesinden kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca bölüm mezunlarının çalışma sahalarının net olarak bilinmemesi de öğrencilerin hangi alanda çalışacaklarına karar verememeleri, bölümün disiplinlerarası bir bölüm olması da öğrencilerin zihinlerinin karışmasına ve geleceğe yönelik olumsuz bakış açısına sahip olmasına neden olabilmektedir.

Bu çalışma bir ders kapsamında yürütüldüğü için, sadece bir üniversitedeki BÖTE 3. sınıflarını içermektedir. Çalışmanın kapsamı genişletilerek, görüşme ve gözlem yolu ile de farklı şekillerde veriler toplanarak yeni bir çalışma yapılabilir. Öte yandan ayrıca FATİH Projesi kapsamında BÖTE mezunlarına ihtiyaç duyulup duyulmadığına dair akademik çalışmalar yürütebilir. FATİH Projesinin uygulandığı okullara gidilerek, projede gelinen nokta konusunda bilgi toplanabilir.

BÖTE Bölümünde çalışmakta olan öğretim elemanları, bölümden mezun olan öğrencilerin hangi iş alanlarında çalıştıklarına dair çalışmalar yürütebilir. Bu konuda daha fazla çalışma yürüterek bölümdeki öğrencilerin yaşadıkları sıkıntılar ortaya çıkarılarak, bunlara yönelik çözüm önerileri üretilebilir.

5. KAYNAKLAR

Akıncı, A., Kurtoğlu, M., & Seferoğlu, S. S. (2012). *Bir teknoloji politikası olarak FATİH Projesinin başarılı olması için yapılması gerekenler: Bir durum analizi çalışması*. XIV. Akademik Bilişim Konferansı (AB12), 1-3 Şubat 2012, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Altun, E. (2009). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü için özel öğretim yöntemleri I-II* (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

Altun, E., & Ates, A. (2008). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adaylarının sorunları ve geleceğe yönelik kaygıları. *Elementary Education Online*, 7(3), 680-692.

- Arcı, B. (2007). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelik beklentileri ile alanda çalışan bilgisayar öğretmenlerinin mesleğe yönelik algıları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Arıkan, Y. D. (2009). Bilişim teknolojileri öğretmen adayları ve öğretmenlik uygulaması dersi. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-23.
- Berkant, H. G., & Tuncer, M. (2011). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin mesleğe ve mesleki yeterliklerine yönelik görüşleri*. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011 Fırat University, ELAZIĞ- TURKEY.
- Bilgin, N. (2006), *Sosyal bilimlerde içerik analizi-teknikler ve örnek çalışmalar*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Boyatzis, E. R. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. SAGE Publications, California USA.
- Demirli, C., & Kerimgil, S. (2009). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik görüşleri*. III. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri sempozyumu. Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Durdu, P. O., & Yıldırım, Z. (2005). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi programına ilişkin öğrencilerin ve öğretim elemanlarının algıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 77-78.
- Erdoğan, Y. (2006). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin mesleki beklentilerinin belirlenmesi*. 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 60, Gazi Üniversitesi, Ankara,
- Eşel, L., Kaya, G., Kurt, B., & Ünal, G. (2012), Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü birinci sınıf öğrencilerinin bölümlerine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi [Journal of Research in Education and Teaching]*, 1(3).
- Günüç, S. (2010). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (BÖTE) bölümü öğretmen adaylarının bölüm ismine yönelik görüşleri*. 10th International Educational Technology Conference Proceedings Book, 1 (ss.189-192).
- Karal, H., & Timuçin, E. (2010). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği bölümleri mezunların sorunları ve çözüm önerileri. Panel raporu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 16(2), 277-299.
- Karataş, S. (2010). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri (Böte) öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin zihin haritalarının analizi (Gazi Üniversitesi örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 159-173.
- Kılınc, M. (2006). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü ileri alan dersleri hakkında öğrenci ve uzmanların görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kıyıcı, M., & Kabakçı, I. (2006). BÖTE bölümü mezunu bilgisayar öğretmenlerinin ilk çalışma yıllarında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi. *VI. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı Bildiri Kitapçığı*, Cilt 2, 997-1002.
- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: An introduction to methodology*. Sage, Beverly Hills.

- Kurtoğlu, M., & Seferoğlu, S. S. (2012). *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümü öğrencilerinin geleceğe yönelik bakış açıları üzerine bir inceleme*. 6. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu (BOTS-2012), 4-6 Ekim 2012, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- ÖSYM, (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi) (2007). *2007 ÖSYS yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu*. [Çevrim-içi, ftp://dokuman.osym.gov.tr/2007_OSYS_TERCIH_KILAVUZU/2007-OSYS_TERCIH_TABLO4.pdf, Erişim tarihi: 2 Eylül 2012.]
- Sanalan, V., Telli, E., Selim, Y., Öz, R., Koç, A., & Çelik, E. (2010). BÖTE öğrencilerinin programa bakış açıları: tercih öncesi ve sonrası durum. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Seferoğlu, S. S. (2007). İlköğretim bilgisayar dersi öğretim programı: Eleştirel bir bakış ve uygulamada yaşanan sorunlar. *Eurasian Journal of Educational Research*, 29, 99-111.
- Stone, P. J., Dunphy, D. C., Marshall, S. S., & Ogilvie, D. M. (1966). *The general inquirer: A computer approach to content analysis*. The M.I.T. Press, Massachusetts.
- Şahin, S.(2010). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi özel öğretim yöntemleri I-II* (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları: İstanbul.
- Weber, R. P. (1989). *Basic content analysis*. Sage, London.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. B., Orhan, F., & Uğraş, T. (2010). BÖTE programında yer alan derslerin alana hazırlamasına yönelik öğrenci görüşleri. *10th. International Educational Technology Conference Proceedings Book*, 1 (ss. 259-262).
- Yin, R. K. (1984). *Case study research: Design and methods*. Newbury Park, CA: Sage

YAZARLAR HAKKINDA BİLGİ

Yrd. Doç. Dr. Meltem KURTOĞLU ERDEN

Meltem KURTOĞLU ERDEN, Selçuk Üniversitesi OFMA Matematik Öğretmenliği bölümünden 2006 yılında mezun olmuştur. Yüksek lisans eğitimini 2006-2009 yılları arasında Çukurova Üniversitesi BÖTE bölümünde, doktora eğitimini de Hacettepe Üniversitesi BÖTE Bölümünde 2014 yılında tamamlamıştır. Halen Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Araştırmacı BÖTE bölümü, eğitim teknolojisi, içerik analizi, program değerlendirme, nitel araştırma ve öğretmen yeterlikleri konularında çalışmalarına devam etmektedir.

Prof. Dr. Süleyman Sadi SEFEROĞLU

Süleyman Sadi SEFEROĞLU 1980 yılında A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Radyo-TV Bölümünden ve 1985 yılında Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü EYTPE Anabilim dalından lisans dereceleri aldı. ABD’de Columbia Üniversitesinde 1989 ve 1993 yıllarında Yüksek Lisans dereceleri ve 1996 yılında doktora derecesi aldı.

New York’ta Hunter College’daki “Center for Study of Gene Structure & Function” adlı merkez kapsamında gerçekleştirilen projelerde öğretim teknolojileri uzmanı olarak çalıştı. Columbia Üniversitesinde “National Center for Restructuring Education, Schools, and Teaching (NCREST)” isimli merkezde araştırmacı olarak eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı konusunda doktora sonrası çalışmalarda bulundu. 1998 Yılında Hacettepe Üniversitesinde çalışmaya başlayan Dr. Seferoğlu halen aynı üniversitenin Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

"Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı" isimli bir kitabı bulunan Dr. Seferoğlu "e-Devlet uygulamaları, Toplumsal buradalık algısı, Öğretmen yeterlikleri, Çevrim-içi öğrenme, Mobil öğrenme" vb konularda yazılmış kitap bölümlerinde ortak yazarlık yaptı. Eğitimde teknoloji kullanımı, uzaktan eğitim, e-öğrenme, m-öğrenme, teknoloji politikaları, öğretim materyalleri tasarlama-geliştirme, öğretmen eğitimi, hizmet öncesi ve hizmet-içi eğitim, sayısal uçurum, sanal zorbalık, İnternet tehditleri, İnternet bağımlılığı, sosyal medya, çocuk istismarı, çocuk ve medya mesleki ilgi alanları arasındadır.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

BÖTE bölümleri kurulduğunda bölümlere yüklenen ilk işlev ilk ve orta öğretimde görev yapacak, bilişim teknolojileri öğretmenleri yetiştirmek olarak ifade edilmiştir (Şahin, 2010). Buna ek olarak bölümün diğer bir amacının da, öğrencilerin pedagojik düzeyine ve müfredata uygun öğretim materyali ve eğitim yazılımı tasarlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme alanlarında donanımlı bilgisayar destekli öğretim uzmanları yetiştirmek olduğu da söylenebilir (Seferoğlu, 2007). Öte yandan, çalıştıkları eğitim kurumunda, öğrencilere bilgisayar okuryazarlığı becerileri kazandırmalarının yanında, öğrenme-öğretme sürecinde teknolojinin etkin olarak kullanımını yaygınlaştırmaları da BÖTE mezunlarından beklenen görevler arasında sayılabilir.

BÖTE Bölümü mezunlarının, mezun oldukları zaman, hangi ünvanla (öğretmen, memur, akademisyen, teknolog, öğretim tasarımcısı, sistem yöneticisi, vb.), hangi iş alanında (eğitim, bilişim, tasarım) çalışacakları konusunda yaşadıkları birtakım karmaşıklıkların olması da bölümün yaşadığı bir sıkıntı olarak gösterilebilir. Karataş (2010) ile Kurtoğlu ve Seferoğlu (2012), yaptıkları çalışmada BÖTE bölümü öğrencilerinin mesleklerine ilişkin zihinlerinin karışık olduğunu, bölümleri ile ilgili kendilerine bir yol çizemediklerini ve bölümleri ile ilgili bir kavram kargaşasına düştüklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler kendilerinin sırasıyla, web/grafik tasarımcısı, teknik destek elemanı, öğretmen, yazılımcı, öğretim teknoloğu, danışman, uzaktan eğitim, proje geliştirme, proje yöneticisi vb. olarak görebileceklerini belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise bireylere mezun olduktan sonra nasıl bir görevde yer almak istedikleri sorulduğunda, bireyler gelecekleri ile ilgili kaygı duyduklarını ve kararsız olduklarını ifade etmişlerdir (Eşel, Kaya, Kurt & Ünal, 2012).

Yukarıdaki açıklamaları göz önünde bulundurarak, BÖTE bölümü öğrencilerinin gelecekle ilgili farklı duygular (belki çoğunlukla karamsarlıklar) yaşadıkları sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu nedenle, bu çalışmada BÖTE bölümlerinde öğrenim görmekte olan üçüncü sınıf öğrencilerinin bölümlerinin geleceğine yönelik bakış açılarının ne olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bu amaçla BÖTE bölümünde verilen bir ders kapsamında 3. sınıf öğrencilerine "BÖTE'linin geleceğe bakış açısı nedir? BÖTE'liler bölümlerinin geleceğine yönelik ne düşünüyor?" soruları yöneltilerek öğrencilerden düşüncelerini ifade edecek şekilde birer görsel materyal (broşür-poster) tasarımları istenmiştir.

Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- BÖTE bölümünde öğrenim görmekte olan 3. Sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik bakış açısı nasıldır?
- BÖTE bölümünde öğrenim gören 3.sınıf öğrencilerinin bölümlerinin geleceğine yönelik düşünceleri nasıldır?
- BÖTE bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hazırladıkları materyaller hangi konularda yoğunlaşmaktadır?

- BÖTE Bölümü öğrencilerinin bölümlerine yönelik algısı nasıldır?

Çalışmanın araştırma modeli nitel araştırma yöntemleri temel alınarak desenlenmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, BÖTE bölümü 3. sınıf öğrencileri tarafından, bir ders kapsamında hazırlanan ve öğrencilerin bölümlerinin geleceğine yönelik düşüncelerini ifade ettikleri 58 görsel materyal içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Materyallerde en fazla üzerinde durulan konular “BÖTE Bölümü mezunlarının atanma sayısı” ve “Bilişim Teknolojileri (BT) dersinin kaldırılması” teması ile ilgili olmuştur. Öte yandan en az üzerinde durulan konu ise 2 materyalde işlenen BÖTE mezununa toplumun bakış açısı/BÖTE mezunu ve çevresi tarafından algılanışı teması ile ilgili konu olmuştur. Genel olarak, BÖTE bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları bölümlerinin geleceğine pek parlak bakmasalar da gelecekte hala umutlu olduklarını söylemek mümkündür.

BÖTE bölümündeki öğrencilerle yapılan çalışmalar incelendiğinde (Durdu & Yıldırım, 2005; Erdoğan, 2006; Altun & Ateş, 2008; Arıkan, 2009; Demirli & Kerimgil, 2009; Karataş, 2010; Berkant & Tuncer, 2011) yapılan çalışmalarda birtakım farklılıklar olsa da sonuçların birçoğu benzerlikler göstermektedir. Örneğin bazı çalışmalarda bölümdeki öğrencilerin geleceğe yönelik olumlu bakış açısına sahip olduğu ifade edilse de, son yıllarda yapılan çalışmalarda bu sonucun olumsuz yönde değiştiği gözlenmektedir. Bunun en önemli nedeni de öğretmen atama sayılarının azalması, BT derslerinin seçmeli ve notsuz bir hale getirilmesi gösterilebilir. Öğretmen atamalarındaki sayının azalmasının yarattığı hayal kırıklığı, FATİH Projesi ile birlikte yerini bir umuda bırakmış olsa da, projede bugüne kadar gelinen nokta incelendiği zaman, BÖTE mezunları açısından somut bir gelişme yaratmadığı söylenebilir (Kurtoğlu, Akıncı & Seferoğlu, 2012). Altun ve Ateş (2008), BÖTE öğrencilerinin mesleklerine yönelik kaygılar yaşadıklarını bu kaygıların da daha çok MEB’in yanlış uygulamalarından kaynaklandığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca bireylerin alanlarına karşı ne kadar dar bir bakış açısına sahip olduklarını ve bölümlerinden dolayı geleceklerine umutsuz baktıklarını ifade etmişlerdir.

Bu çalışma bir ders kapsamında yürütüldüğü için, sadece bir üniversitedeki BÖTE 3.sınıflarını içermektedir. Çalışmanın kapsamı genişletilerek, görüşme ve gözlem yolu ile de farklı şekillerde veriler toplanarak yeni bir çalışma yapılabilir. Öte yandan ayrıca FATİH Projesi kapsamında BÖTE mezunlarına ihtiyaç duyulup duyulmadığına dair akademik çalışmalar yürütebilir. FATİH Projesinin uygulandığı okullara gidilerek, projede gelinen nokta konusunda bilgi toplanabilir.
